

MARK & STALD

FAGLIGT TALT

AF KLAUS LOEHR-PETERSEN, PROJEKTLEDER
FORENINGEN FOR BIODYNAMISK JORDBRUG

HAR DU OVERVEJET AT DYRKE BIODYNAMISK?

I Biodynamisk Forening bliver vi jævnligt kontaktet af økologiske landmænd, der tænker på at dyrke biodynamisk. Der er - groft sagt - to typer af motivation til at undersøge det biodynamiske nærmere: nogle håber på at få en højere pris for deres produkter, og andre ønsker at arbejde mere med sammenhænge og helheden i bedriften.

Til de første må vi sige: man spinder ikke mere guld på at dyrke biodynamisk. Godt nok betaler Naturmælk ekstra for biodynamisk mælk, og Aurion giver en højere pris for biodynamisk korn, men det er mere en betaling for den ekstra indsats, der skal til, når man dyrker biodynamisk kvalitet, end penge lige i lommen.

Guldet ligger mere i at få ny inspiration og viden til at fordybe sig i gårdens biodiversitet og samspillet mellem jord, planter og dyr - mellem natur, landbrug og mennesker.

Vores erfaring viser, at de økologer, der lægger om til biodynamisk drift, er dem, der er interesseret i at arbejde med gården som en levende organisme. De ønsker at udvikle den ud over det økologiske grundlag. Til det formål har det biodynamiske jordbrug nogle midler og metoder, som nok er 'specielle', men også fascinerende og effektive.

Det er bl.a. de såkaldte præparater, der er lavet af urter, gødning og kisel. Nogle af præparaterne tilsættes gødning og kompost, andre sprøjtes ud på markerne. De bruges i 'homøopatiske' små mængder og medvirker til at øge den biologiske mangfoldighed i jorden, opbygger muldlaget og styrker planternes smagsudvikling. Det kan man ofte hurtigt selv opleve, og det viser videnskabelige forsøg også.

De biodynamiske Demeter-regler har en række krav til driften, bl.a. ingen konventionel gylle, der skal være husdyr (især drøvtyggere) på gården eller i et driftsfællesskab, køer må ikke afhornes og præparaterne skal bruges hvert år. Omlægningen kan gøres trinvis i op til fem år. Foreningen og et godt fagligt netværk hjælper nye på vej, både teoretisk og praktisk.

På www.biodynamisk.dk kan man læse mere om biodynamisk dyrkning og Demeter-reglerne. Ring til os på 86 19 94 45 og få mere at vide.

“ Guldet ligger mere i at få ny inspiration og viden til at fordybe sig i gårdens biodiversitet og samspillet mellem jord, planter og dyr - mellem natur, landbrug og mennesker. ”

Torben Kousgaard, Varde, har lagt dyr til eksperimentet, der har overbevist ham om, at rødkløver i moderate mængder ikke er et problem for fårene. Foto: Irene Fisker

Rødkløver-får får lam

Der er sat godt med fostre hos får, der i efteråret har afgræsset marker med rødkløver. Scanninger underbygger, at fåreavlernes frygt for rødkløver måske er overdreven

FERTILITET

AF KAREN MUNK NIELSEN

Der bliver født masser af lam i disse uger hos Torben Kousgaard, Varde Ådal Lam. Det gælder også for ti moderfår, der i efteråret har afgræsset en mark med masser af rødkløver. Ved en nylig scanning blev der konstateret 17 fostre i de ti får. Resultatet glæder lammeproducenten, mens fåre- og kvægkonsulent Jens Chr. Skov, Økologisk Landsforening, snarere er skuffet - sådan teknisk set. Han står bag eksperimentet med at lade fårene afgræsse rødkløvergræs, og målet var at lave en græsblanding, der gik til kanten af, hvad fårene kunne tåle.

- Det har vi ikke ramt, konstaterer projektlederen.

Når det er sagt, er også han godt tilfreds med resultatet, for det tyder på, at fåreavlere ikke skal være så nervøse ved græsmarker med en vis andel rødkløver i.

Hormonvirkning i kløver

Rødkløver og fårehold anses normalt for

at være en dårlig cocktail. Problemet er rødkløvers høje indhold af plante-østrogener, der menes at forringe fårenes fertilitet. Men i takt med, at rødkløver vinder indpas i de økologiske kløvergræsmarker, er lysten til at teste dogmet vokset, og eksperimentet i Varde er første skridt på vejen til at revurdere rødkløveren.

Tendens til færre lam

I alt fire grupper á 10 får har været med i eksperimentet i Varde. Tre af disse har ædt rødkløver i varierende mængde. Afklip fra foldene viser et gennemsnitligt indhold af rødkløver på henholdsvis 20, 30 og 54 pct. Det fjerde hold er et kon-

trolhold, der har afgræsset blanding 22 uden rødkløver.

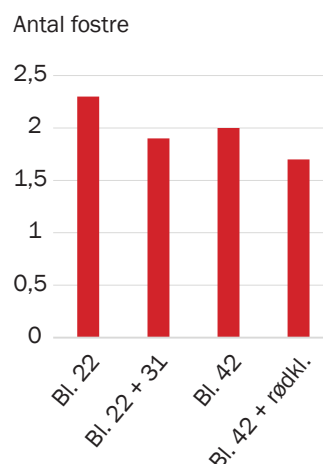
Scanningen af fårene i de fire hold viser, at alle med én undtagelse er drægtige. Det gennemsnitlige antal lam er med stigende rødkløverandel 2,3, 1,9, 2 og 1,7. Der er altså en tendens til flest lam i gruppen, der ikke har ædt rødkløver, og færrest i gruppen, der har fået mest rødkløver, men der er tale om et meget lille antal dyr, og nogen statistisk sikkerhed for forskellen er der ikke tale om.

Jens Chr. Skov hæfter sig da også først og fremmest ved, at fårene ved en rødkløverandel på 54 pct. er drægtige og de fleste med to lam.

- Eksperimentet frikender ikke rødkløveren. Vi har set et eksempel på, at geder, der afgræssede ren rødkløver, slet ikke blev drægtige. Nu får vi lavet analyser af kløvers indhold af fytoøstrogener, og det bliver spændende at se, hvor meget der er i, siger projektlederen.

Resultat af scanning

En scanning af fårene i forsøget viser tendens til faldende antal fostremed stigende rødkløverandel.

Tilfreds med 1,7 lam

Torben Kousgaard synes, det er yderst relevante undersøgelser, hans får har deltaget i, og han vil fremover ikke være så tilbageholdende, hvis der byder sig muligheder for at afgræsse kløvergræsmarker med rødkløver.

- Vi var oppe på 70 pct. rødkløver, hvor der var mest, og det er jo langt fra niveauet i mælkeproducenternes græsmarker, siger han.

- I øvrigt vil jeg hellere have 1,8 lam i gennemsnit end 2,2. Der er for meget arbejde i trillinger, tilføjer han.